

Koepelovereenkomst GroenBlauw 2021-2027

Samen op weg naar een klimaatbestendig en robuust watersysteem en natuurnetwerk in Brabant

Brabant, 3 maart 2021

Koepelovereenkomst GroenBlauw 2021-2027

Samen op weg naar een klimaatbestendig en robuust watersysteem en natuurnetwerk in Brabant

Provincie Noord-Brabant

Koepelovereenkomst Groenblauw 2021-2027

Provincie en Waterschappen in Brabant

*Samen op weg naar een klimaatbestendig en robuust watersysteem en
natuurnetwerk in Brabant*

ONDERGETEKENDEN

1. de Provincie Noord-Brabant, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P.C.T.G. Smit, gemachtigd door de Commissaris van de Koning bij besluit van 23 februari 2021, handelende ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten d.d. 23 februari 2021;
2. het Waterschap Aa en Maas, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer L.H.J. Verheijen, dijkgraaf handelende ter uitvoering van het besluit van het Algemeen Bestuur d.d. 26 februari 2021;
3. het Waterschap Brabantse Delta, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer drs. C.J.G.M. de Vet, dijkgraaf handelende ter uitvoering van het besluit van het Algemeen Bestuur d.d. 24 februari 2021;
4. het Waterschap De Dommel, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer E. de Ridder, watergraaf handelende ter uitvoering van het besluit van het Algemeen Bestuur d.d. 10 februari 2021;
5. het Waterschap Rivierenland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer H. Driessen, heemraad handelende ter uitvoering van het besluit van het College van Dijkgraaf en Heemraden van Waterschap Rivierenland d.d. 1 december 2020.

De bovengenoemde waterschappen hierna tezamen te noemen: "de Waterschappen". Alle vijf Partijen hierna tezamen te noemen: "Partijen",

Zijn ter vergadering van de Provincie Noord-Brabant en de Noord-Brabantse Waterschapsbond op 3 maart 2021 het navolgende overeengekomen.

OVERWEGENDE DAT

- a. Partijen werken aan gezamenlijke water- en natuurdoelen en opgaven (hierna: groenblauwe opgaven), te weten:
 - o een klimaatrobuust watersysteem dat goed functioneert in normale, maar ook in extreem droge of extreem natte perioden in 2050;
 - o een ecologisch goed functionerend watersysteem dat voldoet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water in 2027 (KRW);

- o realisatie van een aaneengesloten natuurnetwerk Brabant (inclusief EVZ) met een op de natuurdoelen gerichte ecologische en hydrologische inrichting;
 - o herstel van de N2000 gebieden;
 - o een vitale bodem die een gevarieerd bodemleven bevat, met een goede bodemstructuur die de sponswerking voor water en meststoffen bevordert.
- b. deze groenblauwe opgaven door Partijen gezien worden als leidend voor de prioritering richting een klimaatrobuust Brabant in 2050;
- c. er opgaven spelen die veelal van invloed zijn op bovenstaande doelen, zoals de landbouwtransitie, de stikstofproblematiek, de energietransitie, de economie, de mobiliteit- en woningbouwopgave;
- d. er eveneens grote water- en klimaatopgaven in het stedelijk gebied zijn, en deze opgaven een nadrukkelijke relatie hebben met de opgaven uit deze overeenkomst. Op het grensvlak van landelijk en stedelijk gebieden worden deze opgaven in samenhang bekeken en aangepakt;
- e. Partijen voorheen verschillende overeenkomsten zijn aangegaan om diverse water- en natuurdoelen te realiseren, met ieder een aparte set van afspraken en looptijd. Dit betreft de navolgende overeenkomsten:
- o uitvoeringsovereenkomsten N2000-herstelmaatregelen voor 21 N2000-gebieden;
 - o uitvoeringsprogramma's Deltaplan Hoge Zandgronden en gedeeltelijk Zuid-Westelijke Delta, welke in 2021 aflopen;
 - o bestuursovereenkomsten N2000/PAS/KRW/NNB voor aantal gebieden;
 - o MeerJarenAanpak NNB 2019-2022;
 - o Samenwerkingsovereenkomst Tot Uitvoering Waterdoelen (STUW), welke 22 december 2021 afloopt.
- f. Partijen momenteel de laatste planperiode ingaan voor het halen van de KRW doelen en de huidige aanpak, mede door niet te beïnvloeden omstandigheden (zoals wettelijk beleid), onvoldoende is gebleken.
- g. door middel van onderhavige overeenkomst en de hieraan gerelateerde uit te werken maatwerkovereenkomsten per waterschap en de gebiedsovereenkomsten, nu alles op alles wordt gezet om de uitvoering te versnellen en benodigde maatregelen te nemen, zodat Partijen in 2027 kunnen laten zien alles gedaan te hebben wat in hun macht ligt om de KRW doelen te halen (maximaal doelbereik);
- h. in de verdere samenwerking tijdens het proces goed zichtbaar dient te zijn welke afwegingen en keuzes worden gemaakt zodat later in gezamenlijkheid onderbouwd kan worden, waarom welke doelen wel en niet gehaald zijn. Partijen doen dit in het besef dat zij voor het behalen van deze doelen afhankelijk zijn van de inspanningen van anderen waaronder Rijk (beleid ten aanzien van nutriënten) en buitenland. Partijen plaatsen de KRW-doelen voor 2027 in de context van het bredere einddoel van een klimaat robuuste inrichting van Brabant in 2050. Met de af te spreken inspanningsverplichting
-

nemen Partijen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor beide genoemde doelen.

- i. Partijen de wens hebben uitgesproken om reeds voor het aflopen STUW een nieuw model van samenwerking vorm te geven waarbij sprake is van gelijkwaardigheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid;
- j. Partijen een nieuwe samenwerkingsvorm voor zich zien, waarbij in samenhang wordt gekeken naar ambities, opgaven en inzet van instrumenten, capaciteit en middelen, met als doel om de slagkracht te vergroten.
- k. met de ondertekening de intentieovereenkomst van 2 december 2020 wordt vervangen door deze koopovereenkomst.

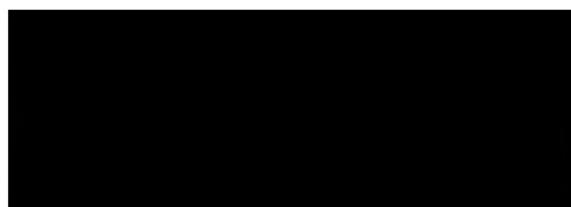
KOMEN OVEREEN

H1 CATEGORISERING OPGAVEN

De opgaven zijn voor heel Brabant per gebied in beeld gebracht en zijn onderverdeeld in drie categorieën:

1. Gebied met eenduidige opgaven,
waar de onderlinge samenhang en afhankelijkheid van verschillende opgaven beperkt is en aan de realisatie van bijvoorbeeld NNB, KRW, wateroverlast of waterkwaliteit gewerkt kan worden zonder dit noodzakelijkerwijs te koppelen aan de landbouwtransitie, extra klimaatmaatregelen, etc.
2. Gebied met eenduidige opgaven –plus,
waar een bredere aanpak van opgaven gewenst is, maar de scope primair wordt bepaald door water- en natuuropgaven. Denk bijvoorbeeld aan extra inspanningen om te komen tot een klimaatrobuust systeem. Het kan hier gaan om zowel lopende als nog te starten opgaven.
3. Gebied met majeure opgaven die samenkomen,
waar naast groenblauwe opgaven ook de stikstofproblematiek, de landbouwtransitie, de energietransitie, klimaatadaptatie, woningbouwopgave, mobiliteit en mogelijk meer opgaven een rol spelen en invloed hebben op elkaar.

De precieze indeling van de aandachtsgebieden in de verschillende categorieën resulteert uit de analyse van de (restant)opgaven, de mate waarin opgaven elkaar beïnvloeden en samenkomen in één gebied, voorziene transitie in de agrarische sector en de ruimtelijke ontwikkelingen die momenteel door provincie, waterschappen en andere partners samen wordt uitgevoerd. In de maatwerkovereenkomsten zullen per waterschapsbeheergebied afspraken worden vastgelegd over fasering, prioriteiten en globale begrenzing van de opgaven.

H2 SAMENWERKINGSPRINCIPES

In de samenwerking hebben Partijen oog voor de realiteit en complexiteit van de opgaven. Partijen committeren zich gezamenlijk aan de doelen en opgaven (het wat) en blijven met elkaar in gesprek over de weg daar naar toe en de in te zetten middelen (het hoe). Partijen kiezen voor een lerend en adaptief samenwerkingsmodel. Voorliggende koepelovereenkomst is zodoende een vertrekpunt en geen eindpunt. De overeenkomst kan worden uitgewerkt en bijgestuurd afhankelijk van ontwikkelingen die zich voordoen en voortschrijdend inzicht, in een vorm die daarbij passend is. Concreet spreken Partijen de volgende samenwerkingsprincipes af:

1. Samen te werken op basis van gelijkwaardigheid; Partijen staan gezamenlijk aan de lat voor de opgaven, het proces, het beleid en de uitvoering. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid, maar vanuit een gelijkwaardige houding, een gedeelde visie en een gezamenlijke regie op de optelsom van inspanningen (gedeeld eigenaarschap).
2. In te zetten op maatwerk per gebied; in voorliggende overeenkomst maken Partijen afspraken met elkaar over de hoofdlijnen die worden uitgewerkt naar maatwerk per waterschap en per gebied.
3. Partijen maken gezamenlijk de keuze in welke gebieden een goed afgestemde eenduidige aanpak van opgaven volstaat, waar verbreding nodig is of een integrale gebiedsgerichte aanpak van majeure opgaven wordt gestart. Partijen breken niet onnodig in op goed lopende gebiedsprocessen en bestaande afspraken – bijvoorbeeld over trekkerschap – worden zoveel mogelijk gerespecteerd.
4. Gezien de beschikbaarheid van middelen is het onwaarschijnlijk dat in alle nieuw op te starten gebieden gelijktijdig gestart kan worden met de gebiedsgerichte aanpak. Daarom wordt voorrang gegeven aan lopende gebiedsprocessen en gebieden waar veel impact gemaakt kan worden, rekening houdend met de energie van belanghebbende in de streek.
5. Partijen stemmen de integrale gebiedsgerichte aanpak af met partners in het gebied (zoals TBO's, ZLTO, gemeenten, rijksoverheid, drinkwaterbedrijven, etc.) en leggen deze afspraken vast in koersdocumenten, gebiedsovereenkomsten of uitvoeringsprogramma's, afhankelijk van de fase van een gebiedsproces.
6. In de maatwerkovereenkomsten tussen waterschappen en provincie worden waterschap-specifieke afspraken gemaakt en werken Partijen op programmatische wijze samen.
7. Partijen treden op als één overheid, met een gezamenlijke communicatie naar burgers en partners, waarbij ruimte is voor het communiceren van ieders eigen rol, verantwoordelijkheden en bestuursbesluiten. Ook werken Partijen aan gezamenlijke informatievoorziening c.q. een adequate monitoring van de voortgang van processen en het doelbereik.
8. Flexibiliteit en adaptiviteit: opgaven en belangen kunnen veranderen in de tijd. Partijen onderkennen dat het programmeren van opgaven over een periode van 7 jaar en in een complexe realiteit, gepaard gaat met grote onzekerheden. Afspraken ten aanzien van programmering worden niet voor 7

jaar in beton gegoten. Partijen beogen inzet te plegen, daar waar het het hardst nodig is en/of waar zich de beste kansen aandienen. Partijen blijven met elkaar in gesprek over de inzet van middelen, passend bij de opgaven. Partijen hebben de bereidheid om lopende trajecten zo nodig tegen het licht te houden en zo nodig de wijze van aanpak bij te stellen, waarbij het tempo zoveel als mogelijk wordt vastgehouden.

H3 GOVERNANCE

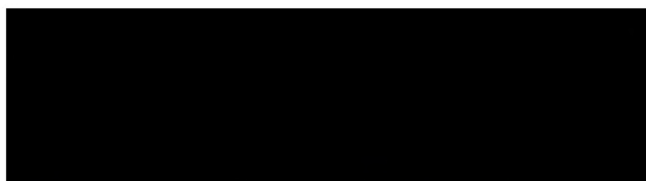
In het kader van de gebiedsgerichte aanpak werken provincie, waterschappen en andere partners aan een gezamenlijke uitvoeringsstrategie voor natuur, herstel van de werking van het bodem- en watersysteem en duurzaam perspectief voor de landbouw.

Onderdeel van de uitvoeringsstrategie zijn afspraken over de governance op gebiedsniveau, Brabantbreed en het tactische niveau daar tussenin. Daarop vooruitlopend en aansluitend op de drie beschreven categorieën en de samenwerkingsprincipes, spreken Partijen het volgende af over het governance model voor de groene en blauwe opgaven:

A. Aanpak bij cumuleren van majeure opgaven op gebiedsniveau

Voor een succesvolle uitvoering van de opgaven in deze gebieden zijn veel partijen nodig. Alle relevante partners worden uitgenodigd om te participeren in de samenwerking in het betreffende gebied. In de gebieden wordt een trekker benoemd. Die trekker kan (iemand van) één van de betrokken partners zijn, of partners geven opdracht aan een onafhankelijke derde. Deze trekker faciliteert primair het proces van samenwerking en coördineert de uitvoering. Ook hier geldt weer dat goed lopende trajecten en bestaande afspraken niet onnodig worden doorkruist. Maatwerk voor en draagvlak in het gebied c.q. bij de stakeholders is essentieel. Er komt bij voorkeur één overkoepelende governance-structuur per gebied voor de gecoördineerde aanpak van groene en blauwe opgaven. Centraal in die aanpak staan de doelen of wettelijke verplichtingen die behaald moeten worden. De dialoog met belanghebbenden in de streek vormt daarvoor de basis.

Gebiedsprocessen doorlopen de volgende fasen: verkenning, visievorming, planuitwerking, realisatie en beheer. Elk van die fasen wordt afgesloten met gezamenlijke beslisdocumenten, zoals een koersdocument met de resultaten van de gebiedsverkenning, een gebiedsovereenkomst (resultaat visievorming), een gezamenlijk programma (resultaat planuitwerking) en beheerafspraken (na afloop van de realisatiefase). Deze beslisdocumenten markeren de overgang tussen de verschillende fasen. De beslisdocumenten bevatten de afspraken en gezamenlijke inzichten "tot dat moment", geven een doorkijk naar de volgende fase en bevatten afspraken over de inzet van Partijen in de volgende fase. Denk aan gewenste resultaten, inzet van personeel en middelen, deelverantwoordelijkheden (zoals het kopen van grond) en de inzet van instrumentarium van betreffende organisaties.

We doen niet over wat al gedaan is en gaan na in welke fase een (verbreed) gebiedsproces verkeert.

Knelpunten en obstakels in de voorbereiding van beslissingen of de uitvoering van projecten worden primair in het gebied zelf opgelost met de partners. De trekker heeft namens de gezamenlijke Partijen de verantwoordelijkheid om knelpunten tijdig te signaleren en de bevoegdheid om te escaleren als het overleg stopt of als opgaven niet gerealiseerd dreigen te worden. De opschalingsstructuur bestaat in beginsel uit een (ambtelijk) opdrachtgevers-overleg van Partijen en een (bestuurlijke) stuurgroep. Daarbij zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij bestaande gremia en is maatwerk mogelijk afhankelijk van de complexiteit van gebiedsopgaven of de fase waarin de uitvoering verkeert.

B. Strategische afstemming op het **niveau van heel Brabant**

Via het overleg van NBWB-GS wordt zicht gehouden op de voortgang van het totaal van groenblauwe opgaven en de inzet van geld en capaciteit in Brabant. De focus ligt op de water-, natuur- en klimaatopgaven, maar wel steeds in de context van de brede ruimtelijke opgaven (zoals stikstofopgaven, landbouwtransitie, energietransitie). Partijen bespreken de strategische aanpak om kansen en problemen die zich voordoen op Brabantbreed niveau vorm en inhoud te geven. Deze kunnen betrekking hebben op samenwerking, het instrumentarium, de financiële middelen en de beschikbare capaciteit die nodig is ten behoeve van het maximale doelbereik.

Waterschappen en provincie sturen via dit overleg op gebieden met eenduidige opgaven (categorie 1 en 2, primair gericht op uitvoering van maatregelen) én bespreken waar nodig de voortgang in gebieden met majeure opgaven (categorie 3, naast korte termijn uitvoering ook verkenning van het lange termijn perspectief).

De Partijen maken in het vervolg verdere afspraken over de formele- en informele sturingslijnen. Dit wordt verder uitgewerkt met partners, de nadere afspraken worden vastgelegd in een addendum die toegevoegd worden aan de Koepelovereenkomst.

C. Programmasturing en afstemming op het **niveau van de beheergebieden**

In het bilateraal overleg tussen provincie en elk waterschap vindt afstemming plaats over de opgaven en voortgang in het beheergebied van het betreffende waterschap; zowel afstemming over gebieden met eenduidige opgaven (categorie 1), verbrede opgaven (categorie 2) als majeure gebiedsprocessen die integraal worden opgepakt (categorie 3). Het gaat hierbij vooral om tactische vraagstukken: de programmering, het toedelen van mensen & middelen, het wegnemen van obstakels in de uitvoering en – meer in het algemeen – het uitwisselen van informatie en praktijken.

In aanvulling op dit formele overleg tussen waterschap en provincie, zal ook per beheergebied het informeel schakelen met andere partners in de programmering en uitvoering – betrokken gemeenten, terreinbeherende organisaties, landbouw enzovoorts - worden georganiseerd. Ook hier gaat het primair om het delen van praktijkervaring, het kennen van elkaars programmering, verbinding zoeken in de realisatie, het tijdig signaleren van knelpunten en deze agenderen op het juiste niveau. Het idee wordt verder uitgewerkt in het kader van de uitvoeringsstrategie groene en blauwe opgaven.

H4 INSTRUMENTEN

De toepassing van de instrumenten in gebieden werken we uit in een instrumentele strategie op twee niveaus (A en B).

- A een Brabantbrede strategie met drie leidende principes en afspraken over extra inspanningen, bv. gezamenlijke afspraken over grondbeschikbaarheid;
- B een handelingskader/werkwijze voor de gebieden.

Er is een koffer aan instrumenten beschikbaar, onderverdeeld in verleiden, stimuleren en uiterste middelen. De koffer zal worden aangevuld met instrumenten die de ontwikkeling van het landbouwperspectief ondersteunen, en met procedures om bestaande instrumenten beschikbaar te maken.

De Brabant brede strategie (niveau A) bevat drie leidende principes die we hanteren bij de realisatie van opgaven en benutten van kansen in gebieden.

1. We doen het samen en van onderop (Brabantse handtekening)
 - We zijn strak op de doelen, maar flexibel in de weg daar naartoe. Zo bieden we duidelijkheid aan bestaande grondgebruikers wat er in de toekomst in hun gebied gaat veranderen zoals bijvoorbeeld de functie of het watersysteem.
 - We differentiëren in een aanpak tussen natuurkern (NNB/N2000) en (agrarische) omgeving.
 - De keuze voor een instrument is afhankelijk van de specifieke opgaven, het gebied, het draagvlak bij de stakeholders en de fase waarin een gebiedsproces verkeert. Maatwerk per regio is het uitgangspunt.
2. Vrijwilligheid is het uitgangspunt, maar de aanpak is niet vrijblijvend
 - We verleiden en stimuleren waar dat kan, we zetten uiterste middelen in, vanuit het bestaande wettelijke kader, als het moet. Dat is maatwerk per gebied. We zetten ons samen met de gebiedspartners in om de dwingende instrumenten zo min mogelijk in te zetten.
 - We realiseren een Brabantbreed samenhangend grondbeleid dat leidt tot de beschikbaarheid van grond op de goede plaats.
 - We zoeken een evenwicht in doelbereik en de doorlooptijd van gebiedsprocessen. In lopende projecten met een strakke deadline is er minder ruimte voor verbreding dan in nog te starten gebiedsprocessen

3. We bieden bestaande (agrarische) ondernemers een perspectief
 - We zoeken samen met de ondernemers naar oplossingen die zowel aansluiten bij de ontwikkelrichting van de ondernemer als bij de randvoorwaarden vanuit de groen-blauwopgaven. Door bijvoorbeeld het inzetten van instrumenten zoals een kennisloket verdienmodellen, een regeling natuurinclusieve landbouw, ecosysteemdiensten of nadeelcompensatie als gevolg van verandering van omstandigheden (zoals waterpeil).

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de instrumenten die ten dienste staan van groene en blauwe opgaven en die Partijen tot hun beschikking hebben. Een voorstel voor de nadere uitwerking van niveau A (besluitvorming over inzet van instrumenten) en niveau B (het handelingskader/werkwijze voor de gebieden) wordt in de loop van 2021 door provincie en waterschappen besproken en vastgesteld als uitwerking van deze koepelovereenkomst.

H5 ADAPTIEF PROGRAMMEREN

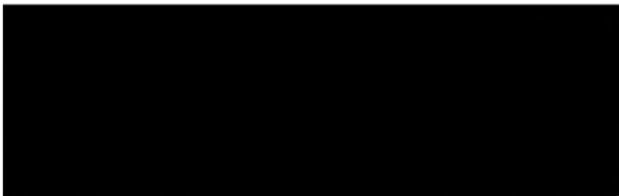
1. Partijen brengen in beeld welke maatregelen en projecten nodig zijn om de gezamenlijke doelstellingen te halen. Dit wordt per waterschapsgebied in een programmering tot en met 2027 opgenomen. Gedurende de looptijd van de samenwerking wordt de programmering verder geconcretiseerd en aangepast aan nieuwe ontwikkelingen en inzichten.
2. Een uitgangspunt hierbij vormt: strak programmeren op de KRW en flexibel naar het doel.
3. Partijen (provincie en de waterschappen individueel) bespreken minimaal 2x per jaar (ambtelijk) de voortgang per waterschapsgebied. Welke ontwikkelingen, kansen en knelpunten doen zich voor? Wat betekent dit voor de inzet van instrumenten, capaciteit, de financiering, de communicatie? En tot welke veranderingen in de programmering leidt dit?
4. Partijen (provincie en waterschappen gezamenlijk) bespreken minimaal 1x per jaar (ambtelijk en daarna bestuurlijk) de voortgang over heel Brabant. Welke ontwikkelingen doen zich voor per waterschap. Wat betekent dat voor de inzet van capaciteit en middelen? Dit kan leiden tot adaptatie van de programmering per waterschapsgebied en/of op totaalniveau. De besluitvorming hierover vindt plaats in overleg tussen Partijen (provincie en waterschappen).
5. De wijze waarop budgetten beschikbaar worden gesteld is wendbaar genoeg voor de adaptieve programmering en uitvoering.

H6 PRINCIPEAFSPRAKEN MIDDELEN

1. De inzet van investeringsgelden en capaciteit staan in verhouding tot de opgaven van een gebied.
 2. Basis voor inzet van de middelen is de één-overheidsgedachte. Partijen zijn samen verantwoordelijk om de beschikbare middelen (capaciteit en financiën) tegen de laagste maatschappelijke kosten in te zetten. Ieder heeft hierin zijn verantwoordelijkheid naar gelang het doel dat wordt nagestreefd in de opgave en het pakket van maatregelen.
-

3. Als uitgangspunt voor de verdeling van kosten (voorbereiding, realisatie en nazorg) ten aanzien van de eenduidige opgaven en de eenduidige opgaven-plus, hanteren Partijen de lijst in bijlage 2, zolang het totaal aan investeringen in dat gebied in verhouding staat tot de opgaven van het gebied (uitgangspunt 1).
4. In de gebieden waar majeure opgaven samenkomen maken Partijen afspraken over de verdeling van de kosten in de verkenningsfase (zoals kosten voor onderzoeken, studies en coördinatie). Na de verkenningsfase worden afspraken gemaakt ten aanzien van de financiering en benodigde capaciteit van de uit te voeren maatregelen in het deelgebied. Ook met de overige partners. Deze afspraken worden vastgelegd in een gebiedsovereenkomst. Partijen anticiperen op deze financieringsvraag door tijdig reserveringen te maken in hun budgetten en capaciteit.
5. Partijen werken van grof naar fijn. Partijen maken een eerste grove raming van de kosten per gebied, brengen per gebied in beeld wat mogelijke financieringsbronnen zijn en maken een aanzet voor een verdeelsleutel. Nadat projecten zijn gedefinieerd, vindt een herijking van de raming plaats. Partijen stellen de ramingen en dekking periodiek bij.
6. Partijen doen datgene wat in hun vermogen ligt om bijdragen van derden (Rijk, EU, etc.) te verwerven. Dit betekent dat zowel de Provincie als de waterschappen actief op zoek gaan naar mogelijkheden om andere financieringsbronnen te benutten, zoals subsidies. De kosten voor het voorbereiden en realiseren van opgaven worden verdeeld tussen provincie en waterschap op basis van onderhavige uitgangspunten, na aftrek van bijdragen van derden.
7. Partijen werken aan een eenduidige en efficiënte manier om de werkbudgetten per gebied beschikbaar te krijgen, denk aan 'financieren in netwerken'.
8. Partijen informeren elkaar tijdig en vooraf als er financiële afwijkingen dreigen op te treden.
9. Partijen spannen zich in om de benodigde middelen beschikbaar te stellen via hun begroting om de genoemde opgaven te realiseren. Op het moment dat een tekort aan middelen dreigt wordt alles in het werk gesteld om het aanvullend benodigde budget beschikbaar te krijgen. Mocht dit niet lukken, dan prioriteren Partijen op welke projecten de beschikbare middelen met voorrang worden ingezet.
10. In samenhang met het adaptief programmeren spreken Partijen af dat waterschappen de door de provincie beschikbaar gestelde middelen onderling kunnen uitruilen. Teneinde ervoor te zorgen dat een maximale inzet van beschikbare provinciale middelen bereikt wordt. Dit al naar gelang de verschillende tempi en opgaven binnen de verschillende waterbeheergebieden.

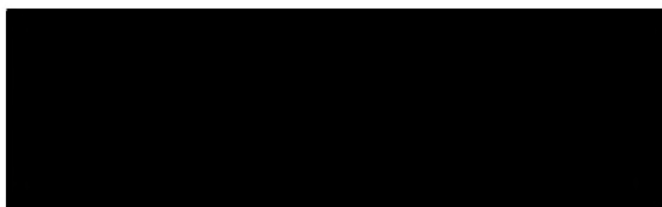
H7 WIJZIGINGEN, GESCHILLEN EN OPZEGGING

- a) Partijen spannen zich in om te voorkomen dat er geschillen ontstaan over de totstandkoming, uitleg of uitvoering van deze koepelovereenkomst;
 - b) Geschillen tussen Partijen worden binnen een maand besproken tijdens een bijzonder gezamenlijk overleg;
-

- c) In het geval van geschillen met betrekking tot deze koopovereenkomst spannen partijen zich tot het uiterste in om deze in gezamenlijk overleg op te lossen;
- d) Tussentijdse opzegging door één van de Partijen kan pas worden geëffectueerd na een schriftelijk verzoek hiertoe aan ander Partijen waarna Partijen in een bijzonder gezamenlijk overleg de reden voor deze opzegging hebben besproken en zich tot het uiterste hebben ingespannen om deze in de geest van deze overeenkomst op te lossen.

H8 SLOTBEPALINGEN

1. Deze koopovereenkomst wordt van kracht na besluitvorming in NBWB-GS op 3 maart 2021, na ondertekening door alle Partijen, en eindigt 22 december 2027 bij het aflopen van de planperiode van zowel het Regionaal Water en Bodem Programma als de Waterbeheerprogramma's.
2. In 2024, halverwege de looptijd van voorliggende overeenkomst zal een evaluatie uitgevoerd worden om mede invulling te geven aan het adaptieve karakter van, en uitruilmogelijkheden binnen, de samenwerking.
3. Afspraken uit de STUW-overeenkomst, welke een looptijd heeft tot 22 december 2021, die nog niet gedekt zijn in deze koopovereenkomst worden opgenomen in de uitwerking van de maatwerkovereenkomst per waterschap. Zodra de maatwerkovereenkomsten tussen Partijen zijn vastgesteld, vervalt de STUW-overeenkomst. De uiterlijke datum voor het vervallen van STUW blijft 22 december 2021.
4. Afspraken voortkomend uit overige overeenkomsten (zoals hierboven bedoeld onder overweging e) tussen Partijen blijven gelden tot Partijen besluiten die overeenkomst(en) te beëindigen of over te laten gaan in een nieuwe overeenkomst.
5. Deze koopovereenkomst roept geen in rechte afdwingbare verplichtingen in het leven.

Aldus in vijfvoud overeengekomen op 3 maart 2021 te Den Bosch, Breda, Boxtel en Tiel,

Namens de Provincie Noord-Brabant,

Namens het waterschap Aa en Maas,

Namens het waterschap Brabantse Delta,

Namens het waterschap De Dommel,

Namens het waterschap Rivierenland,

Bijlage 1 – Instrumentenkoffer ten behoeve van groenblauwe opgaven

Totaaloverzicht van instrumenten die Partijen tot hun beschikking hebben.

Instrumenten die verleiden

- Grondverwerving op vrijwillige basis
- Hele ruilbedrijven kopen
- Herbegrenzing NNB
- Provinciale beheersubsidie
- Ruimte voor Ruimte
- Sloopvergoeding stallen
- Stal eraf, zon erop
- Vouchers agrarische bouwpercelen
- Vouchers onderzoek herbestemming monumenten

Instrumenten die stimuleren

- Aanleg landschapselement en herstel cultuurhistorisch landschapselement
- Bedrijfsverplaatsing Grondgebonden landbouwbedrijven
- Bijdrageregeling Beeklandschappen
- Bijdrageregeling interbestuurlijk programma Zuidoostelijke zandgronden Limburg Noord-Brabant
- Biodiversiteit en leefgebieden bedreigde soorten
- Europese subsidieaanvraag voorbereiden
- Life 2014-2020
- Financiële ondersteuning natuurinclusieve landbouw & ondernemerscoach
- Gebiedsimpuls Grenscorridor – deelgebieden Einderheide, Dommel-Noord, Dommel-Zuid, Keersop en de Run.
- Gebiedsimpuls Grenscorridor – landbouw
- Kavelruil
- Koopplicht*
- Landgoedregeling (Ontwikkeling met rood voor Groen, IOV afdeling 3.7)
- Leefgebied van de Bij
- Nadere Regels Gebiedsgericht Maatwerk (IOV Artikel 5.12)
- Natuurschoonwet
- Pijler 1 en 2 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid Europa
- Reallocatiefonds RABO – LNV
- Regeling Gerichte Opkoop*
- Restauratie Rijksmonumenten
- Robuuste en toekomstbestendige watersystemen
- Stimuleringsregeling Landschap (STILA)
- Structuurvisie Gemeenten
- Transitie Veehouderijen – omschakeling naar natuurinclusieve landbouw

- Verwerving, functiewijziging en inrichting:
 - EVZ's en stapstenen
 - NNB (niet zijnde EVZ)
 - NNB (niet zijnde EVZ) subsidie ONNB
- Warme sanering varkenshouderijen
- Wel Goed Water Geven
- Zicht op Wijst

Instrumenten die afdwingen

- Gedoogplicht
- Landinrichting (middels herverkaveling)
- Omgevingsplan (Overgangsrecht)
- Onteigening
 - Door gemeente
 - Door provincie
 - Door waterschap
- Volledige Schadeloosstelling*
- Gebruik volgt peil*
- Projectplan Waterwet
- Regeling Publieke Financiële Bijdrage
- Voorkeursrecht Provincie*

* Deze instrumenten vragen om nadere uitwerking, bijvoorbeeld onder welke condities en in welke gebieden deze instrumenten kunnen worden toegepast.

Bijlage 2 Principe afspraken inzake financiering

Onderwerp	Verdeling financiering provincie - waterschap	Opmerkingen
Natura 2000 herstelmaatregelen	100 - 0	
NNP (grondverwerving)	85 - 0	Resterende 15% is voor eindbeheerder
NNB (NNP en overig deel NNB) (ecologische inrichting)	50 - 0	Resterende 50% is voor de Partij die verantwoordelijk is voor de natuurrealisatie
NNP (hydrologische inrichting)	50 - 50	
Overig deel NNB (verwerving)	50 - 0	Resterende 50% is voor eindbeheerder
Overig deel NNB (hydrologische inrichting)	50-50	
Beek- en kreekherstel	50-50	
Natuurvriendelijke oevers of Bouwen met natuur	50-50	
Vismigratie	50-50	
Klimaatadaptatie	Geen vast percentage, afspraken via uitvoeringsprogramma's DHZ/ ZWD en DPRA	In die afspraken zitten ook bijdragen van derden.
Aanpak wateroverlast (voldoen aan normen)	50-50	
Ecologische verbindingzones (natte deel, verwerving + inrichting)	50-50	
Vitale bodem	p.m.	
Waterkwaliteit	p.m.	
Maatregelen bij rwzi's	0-100	
Stikstofproblematiek	p.m.	
Landbouwtransitie	p.m.	
Bossenstrategie	p.m.	
Capaciteit en proceskosten	In principe 50-50, afhankelijk van de opgaven in een gebied.	Voor gebieden met majeure opgaven worden afspraken in gebiedsovereenkomst vastgelegd.